

Új kutatási irányok – a több nyersanyagért

**Földtudományi
ankét Szegeden**

Az utóbbi 25–30 évben ugyanannyi ásványi nyersanyagot használtak föl a világban, mint azelőtt az emberiség teljes története folyamán. A világ energia-szükséglete, nyersanyagigénye, az elkövetkező időkben – tovább nő. E tényeket és a nyersanyagtermelés létfontosságát igazoló egyéb adatokat Doleschall Sándor, a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet igazgatója mondta el tegnap, szerdán Szegeden, amikor megnyitotta A matematikai tudományok szerepe és alkalmazási lehetőségei a földtudományokban című ankétot.

A Technika Házában, a műszaki hónap keretében, az intézet, a Magyarhoni Földtani Társaság területi szervezete és a SZAB földtudományi szakbizottsága által rendezett tudományos ülésre geológusokat, matematikusokat, a hazai bányavállalatok, egyetemek, kutatóintézetek szakembereit hívták meg a szegedi szervezők, a szénhidrogénipari kutatóintézet itt dolgozó csoportjának munkatársai. Egyikük, Geiger János tudományos munkatárs, elmondta: a mostani ankét a magyar geológia komoly adósságából törleszt, hiszen a 60-as évek vége óta nem volt mód a nyersanyagkutatás elméleti hátterével foglalkozóknak az új eredmények számbavételére, a további kutatási irányok egységes megjelölésére.

Két napon négy szekcióban dolgoznak a résztvevők. Az előadások többsége – újszerű kutatói gondolkodás jegyében – a földtani módszerek matematikai módosítását vizsgálja. Arra ki-

váncsiak a kutatók, hogy az ásványok keletkezése milyen matematikai törvényszerűségeket követ, hiszen, ha ezektől a föld mélyében lezajlott folyamatok, könnyebb fölismerni a közetek belső tulajdonságait. Vagyis szinte közvetlen a gyakorlati haszon, hiszen eldönthető, érdemes kitermelni, vagy nem. Kevéssé közvetlen a termeléshez való viszonya azoknak a kutatásoknak, amelyek lényege: matematikai eljárások alkalmazása az úgynevezett geológiai alapmodellek megalkotásához. Ez utóbbiak révén a földmélyi folyamatok több millió évből egyetlen „pillanat” is kiragadható, meghatározható az ősföldrajzi kép. Vagyis megállapítható, hol képződtek ásványi anyagok. Ezek az alapvetési eredmények – mint látható – csak első pillantásra tűnnek a termelésről távolinak. Az ankét harmadik szekciójában már elkészült számítógépes programokat mutatnak be, melyek részint a geológiai adat-tömeg tárolását, részint a földolgozást segítik. A negyedik szekcióban a nem geológiai jellegű földtudományokban (természeti földrajz, klimatológia) alkalmazható matematikai eljárásokról lesz szó.

A szénhidrogénipari kutató-fejlesztő intézet Révész István vezette szegedi (pontosabban: algói, hiszen ott a telephelyük) csoportja a mostani országos ankét megszervezésével, mintegy demonstrálni szeretné: a földtan „matematizálása”

(jórészt számítógépekhez kötött eljárásokat értünk) olyan újszerű irányra a kutatásoknak, amely komoly népgazdasági eredmények eléréséhez segíthet.

A Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet igazgatóját, Doleschall Sándort arról kérdeztük a szegedi ankétot, hogy az intézet milyen feladatokat vállal a hazai termelés kutatási hátterének biztosításában.

— Különös tekintettel a világgiazi árak mostani zuhanására, abban mindenki egyetért, hogy minél több nyersanyagot kell termelnünk. Legalább a jelenlegi termelési szintet tartani kell, hiszen még a mostani világárnál is olcsóbbak az itthon kitermelt szénhidrogének. Ehhez persze nagy erőfeszítésekre van szükség: növelni kell a készleteket, új lelőhelyeket találni, illetve a termelést úgy szervezni, hogy a lehető legtöbbet kihasználjuk. Mindkét feladattal részt vállal az intézet. Kutatási, illetve szolgáltatási háttérrel ad az OKGT vállalatának. Azon vagyunk, hogy a korszerű geológiai módszereket a földtani kutatás operatív feladatait el látó vállalatok elsajátíthassák, hogy ezek országosan elterjedjenek. Erre jó példa a szegedi ankét. A művelés-tervezés területén szinte nem lehet létezni manapság a matematikai módszerek alkalmazása nélkül. Nyugodtan mondhatom, e tekintetben jól állunk. Viszont a matematikának a földtani kutatásokban való alkalmazásában a kezdeteknél tartunk, a gyakorlati eredmények csak ezután érkehetnek.

S. E.

Még mindig Szupersztár

Volt itt már István, a király, János a vitéz, s még el sem kezdődtek az ideai szabadtéri játékok, máris Jézus Krisztus a szupersztár. Legalábbis naptárilag, jegyfronton. Kiderült ugyanis, technikai kivitelezése nem győzi, hogy a tervezett menetrend szerint kerüljön színpadra, módosítani kell a játéknaptárt.

Tegnap számunkban hozta nyilvánosságra a szabadtéri igazgatósága e rockopera két előadásának új időpontjait, de hát — ha egyszer egy bolt beindul... Vagyis, ez sem az igazi, a pontos még. Persze ezúttal apró figyelemtelenségről lehet szó. Tehát: az augusztus 16-ra hirdetett Szupersztárt július 28-án (hétfőn), az augusztus 20-ra tervezettet pedig július 31-én (csütörtökön) játsszák. A lapunkban tegnap közölt július 18-i dátum ugyanis változatlanul a nyitóelőadásé, az Odesszai Baletté.

Szegedi diákok az OKTV-ben

Az Országos Pedagógiai Intézet közzétette az országos középiskolai tanulmányi verseny eredményeit. Szegedről az idei tanévben is a Radnóti gimnázium diákjai szerezték a legtöbb helyezést. A kémikusok tartották jó helyezéseket, mert 3 tanuló jutott be a 10 legjobb közé. A tévé Ki miben tudós? biológia vetélkedőjén a két radnótista harmadik helyezést mellett további két tanuló jutott be innen a legjobbak közé. Meglepetés, hogy Bordás Ferenc I. osztályos tanuló — aki az előrehozott vizsgájú fakultatív rendszerű osztályban matematikából, az I–II. osztályból, letette a vizsgát, s így indulhatott az országos középiskolai tanulmányi versenyben — megszerezte a 4. helyezést.

A szegedi középiskolások eredményei.

Magyar irodalom: Vőneki Mária 5. helyezést (Széchenyi gimnázium, tanára dr. Fejér Ádámné). **Földrajz:** Szászák Csaba 5. helyezést (Ságvári gimnázium, tanára dr. Kamarás György). **Kémia I. kategória:** Nyerges

Levente II. díj (Radnóti gimnázium, tanára: Gál Béla). **Kémia II. kategória:** Herpai Zoltán 5. helyezést, Karancsi Tamás 10. helyezést (Radnóti gimnázium, mindkettő tanára dr. Fehér Lászlóné). **Matematika I. kategória:** Csóti Antal 4. helyezést (Déri Miksa Szakközépiskola, tanára dr. Mezösi Gáborné). **Matematika II. kategória:** Bordás Ferenc 4. helyezést (Radnóti gimnázium, tanára Simon Sándor). **Matematika IV. kategória:** Makay Géza III. díj (Ságvári gimnázium, tanára Horváth Ferenc, Csúri József). **Biológia I. kategória:** Seres László 5. helyezést (Radnóti gimnázium, tanára dr. Németh Gábor). **Biológia II. kategória:** Kovács Tibor III. díj (Radnóti gimnázium, tanára Szolnoky Jenőné). **Orosz nyelv II. kategória:** Kálmán László 7. helyezést (Radnóti gimnázium, tanára Jazimiczky Béla).

A felsorolt tanulók mentesülnek a felsőoktatási intézmény felvételi vizsgája alól, s az érettségien, az adott tárgyból, szintén vizsgamentességet élveznek, jeles minősítést kapnak.

Vége a nagyfai vizsgálatnak

Hamis a kávé, hamis az eladó

Árdrágítás és a vásárlók megkárosítása című végzett nyomozást befejezte Benák Lajosné, szerződésesület-vezető (Szeged, Hegyközség u. 2.) elie a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság, s vádjavaslatát benyújtotta az ügyészségnek. Vagyis, a jó három hónapig tartó rendőrségi nyomozás eredménye sajnos, igazolta: a nagyfai szerződéses vállalkozót nem alaptalanul vádolták a munkaterápiás intézet lakói: „savanyú a kávé”, „drága az üdítő”. De még ha „csak” ez lett volna baj... Am lássuk, sorjában hogyan is zajlottak eme, nem túlzás állítani, országos méretekben is példátlan történet eseményei!

Amelyek persze, most még nem érnek véget, a bírósági ítélettel zárul majd az ügy. Talán nem árt néhány szóban ismertetni, miért rendhagyó a nagyfai munkaterápiás intézetben működő 50. számú boltja az Élikernek. Például azért, mert a kereskedők itt biztonságos, magas forgalomra számíthatnak, no és azok arányában meglehetősen „strapára”. Az intézetben beutaltak úgynevezett alkoholfüggőségben szenvednek — ez a betegségük — a kávézás, az italfogyasztás illúzióját kelti

bennük, ugyanezt a hatást váltják ki az üdítők is. Reggelenként, ebéd után, tehát periodikusan ismétlődő napszakokban hihetetlenül megnőtt a forgalom az üzletben, amelyre az Éliker vállalattal 1984-ben szerződött Benákné. Egyedül képtelen is lett volna naponta átlagosan 1000–1500 adag kávé, hetente 2000–2400 üveg 2 decis üdítőt kiadni, férje, aki végzettsége szerint lakatos, segédkezett a boltban. Később beállt Benákné sógoronje és egy, az intézetben időközben gyógyult férfi is.

Szabály szerint úgynevezett B kategóriásból — Omniból — kellett a kávé készíteni. Nagyan azonban a jó márkához 50-70 százalékból, olcsó C minőségű Karavánt és egyebet keverték, s az így mixelt duplát 4 forintért — az Omnira kalkulált áron — értékesítették. Az üdítőitalokat átlagosan 50 fillérről fizettek többet a cégzadtságüzletének vásárlói. A baj akkor kezdődött, amikor a betegek kifogásolták a presszó-kávé minőségét. Mint a kereskedelmi felügyelőség megállapította, jogosan: ugyan: a hatóság egyik hajnali ellenőrzésekor a helyszínen 20 literes mosófazékban rotyogó fekete lét talált, összesen pedig 38 liter, szabálytalanul, előre lefózárt kávé foglalt le. Egyébként a vállalat illetékesei csak jót tudnak mondani Benáknéról: leltározáskor minden rendben volt, a kereskedelembe jártos üzletasszony sosem késett a fizetnivalókkal. Így az Éliker még a rendőrségi eljárás megindítása után, mind a mai napig meghagyta őt üzletvezetői minőségében, s érvényes az 1989-ig szóló szerződés is.

Benákné precízen könyvelt — vélhető az alkalmazottaknak járó fizetés miatt is. — Standelszámolója 2 millió 22 ezer forintról szól. A nyomozásban fölkerült szakértő kétféle módszerrel számolt, és majdnem ugyanerre az elképesztő mennyiségre jutott: a szemeskávé árkülönbözete-ként 592 ezer forintot — a szabványtól eltérő minőségű szemeskávéból főzött eszpresszókávé fogyasztói

árérékeként pedig 1 millió 462 ezer forintot állapított meg (2 millió 54 ezer forint összesen.) De érzékeltetek a következő számok is: a két esztendő során 10 ezer 1 kiló 30 dekagramm felhasználó kávéból 2794 kiló 50 deka volt a B, azaz szabályos minőségű. A rendőrség az említett időszakban a Benák család következő behurálásaira talált: 1 millió 650 ezer forintos ház, 51 ezerért képmagnó, s egy autócsere 105 ezer forintos értékben (amelyből 35 ezret ért a régi kocsi). Mindezeket természetesen zárolták.

A vádjavaslat szerint Benákné 115 ezer forint értékben árdrágítást követett el, 2 millió 54 ezer forinttal károsította — minőségromlással — vásárlóit.

M. E.

Hangversenyek

Két hangverseny is várja a komolyzenekedelőket ma, csütörtökön Szegeden: délután 6 órától a Lenin körút 79. szám alatti konzervatórium nagytermében rendezik meg Szegszárdy Pirooska gordonkahangversenyét, műsorában Bach, Honegger, Csajkovszkij, Telemann és Weiner művei szerepelnek, zongorán közreműködik: Bódás Péter. A filharmonia szimfonikus bérletsorozatának kilencedik koncertjéért este fél 8-tól a Zenés Színházban rendezik meg a Szegedi Szimfonikus Zenekar hangversenyét, Jančovics Antal vezénylével. Közreműködik: Némethy Attila (zongora), a műsorban Honegger, Prokofjev és Schumann-műveket hallhat a közönség.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács Földes Péter József Attila-díjas írónak irodalmi munkássága elismeréseként, 70. születésnapja alkalmából a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetés adományozta. A kitüntetést Vajda György művelődési miniszterhelyettes szeptember 10-án adta át. (M¹)

Háborúban nőttek fel

Szines, szinkronizált japán film. Írta: Szudzuki Naokuki. Fényképezte: Udagava Micuru. Zene: Szató Maszaru. Rendezte: Szaitó Szadaro. Főbb szereplők: Kasijama Fumie, Szaitó Juicsi, Kadzsi Meiko, Catherine.

Noha a természettudományok sohasem tartoztak szellemi erősségeim közé, most mégis büszkén jelenthetem: önállóan, büntetőjogi felelősségem teljes tudatában fölállítottam egy matematikai egyenletet. Ime: egy film melodramatikusságának, szentimentalizmusának mértékével egyenes arányban áll az adott mozarabban sűrű szereplők száma, a könnyek, a zokogás gyakorisága. Vagy: ahány zokogásnyi egységből tevődik össze a film, pontosan annyi ellen-zokogásfokkal van híján az igazi tragikumnak, ebből következően a katarzisznak, a realitásnak, a művészi hatásfoknak. Merthogy, ha már a könnyekre fakasztás a cél, talán mégis inkább a néző sírjon többször, mint a szereplő. Erre még Hollywoodban is az ügyesebbek már jó 40-50 éve rájöttek.

Ebben az 1982-ben készült japán filmben igen sokat és sokan sírnak, ha lehet, mégis többet ágnak, meglehetősen didaktikusan. Ami pedig még lényegesebb: egy nemesen pacifista mondanó szinte a végtelenségig esürve-csavarva a háború valóságát, az ártatlan, „az elenséghez tartozó” gyer-

mek(ek) áldozatszerpét mutatja föl.

Ugyan ki vitatná, hogy a háborús Japánban éppen úgy (speciális történelmi okok miatt tán még jobban is) hatott az úgynevezett egyszerű emberekre a propaganda, mint másutt? Am a japán kisfiú, Taro, aki falujában sajátos családi helyzete révén játszópartjává lesz az amerikai apától és japán anyától származó, legvégül — oly várható volt! — egy légitámadás során megölt kis Eminek, élményeivel a legjobb esetben is közhelyszinten példázza a fentieket csakúgy, mint mindenféle háborús gyermekpár-história alap-építőköveit. A tragikum megragadásához azonban a különben is vitathatóan eredeti történet vajmi kevés. Amit az alkotók ebből megvalósítanak, a sajátosan „keleties” vágástechnika bizony elég diletáns alkalmazásával és az egészen leplezetlenül könnyzacsokifakasztató dramaturgiai elemek szándékos fölerősítéseivel, az sziruposágban — háború, kítűnő gyermekszereplők ide vagy oda — majdhogynem felülmúlja a hasonló európai tu-catpéldányok „nivóját” is. Tökéletesen hatástalan marad, sőt, kifejezetten sutának látszik így az egész, némi ügyesen bujtatott Amerika-ellenességgel (amerikai repülő őli meg a fél-amerikai kislányt) fölépített pacifista tanmese. S mivel csak legvégül tudjuk meg, hogy a haláleset mindössze két héttel Japán kapitulációja előtt történik, még az

a satnya kis elégtételünk sem maradhat meg, hogy valamiféle szándékaltalan szines, egzotikus, szociografikus láttelesteteket kapnánk a háború kellős közepén élő, tehát a maitól jócskán különböző Japánról. Legföljebb annyi elégtétellel távozhatunk: a japán filmművészetet változatlanul mondjuk Kuroszava jelentheti számunkra. Még akkor is, ha ő minimum ötven zokogásnyival „kisebb” alkotással lép elénk bármikor.

Domonkós László

Társadalompolitikai tanács alakult

A Hazafias Népfrent égisze alatt eddig a társadalompolitikai kérdésekkel a nő- és rétegpolitikai munkabizottságok foglalkoztak. A népfrent legutóbbi kongresszusának állásfoglalása nyomán e bizottságokat felváltják a magyar társadalom különböző emberi kapcsolatait érintő témákban tevékenykedni szándékozó társadalompolitikai tanácsok. Megyénkben e szervezet alakululására tegnap, szerdán került sor, ahol és amikor Trásér Lászlónak, a Csongrád megyei társadalompolitikai tanács elnökének bevezető szavait követően Vass Csaba, a HNF országos tanácsa társadalompolitikai osztályvezetője tartott előadást. Áttekintést adott a magyar társadalompolitikáról és szőlt e fontos területen végzendő népfrentmozgalmi feladatokról.

Ezt követően Abraham Illésné, a megyei népfrent

új film